

ПОРАДИ ЮРИСТА

КОМЕНТАРІ ПРАВНИКІВ, ПОЛІТОЛОГІВ, ЕКОНОМІСТІВ, ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

ЖОВТЕНЬ
№ 10 (169) 2024

**СЕМЕН ХАНІН: «МОЖНА УСЕ ЖИТТЯ
БОРОТИСЯ З КОРУПЦІЄЮ,
А МОЖНА ЖИТИ БЕЗ КОРУПЦІЇ»**

ЧИТАЙТЕ В НОМЕРІ:

МОБІЛІЗАЦІЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Для чого і для кого
встановлюється військово-
транспортний обов'язок?

Стор. 2

ПІЛЬГИ НА «КОМУНАЛКУ» ДЛЯ УБД

Які пільги передбачені
для учасників бойових
дій та який порядок їх
оформлення?

Стор. 3

ПОРЯДОК ОФОРМЛЕННЯ СУБСИДІЇ

Хто має право на
оформлення субсидії в
Україні та які документи і
куди необхідно подати?

Стор. 6

РЕФОРМА СТАРШОЇ ШКОЛИ

У 2027 році старша школа
в Україні повинна стати
профільною - що зміниться
для старшокласників?

Стор. 7

Всеукраїнська інформаційно-правова газета

Виходить за підтримки Українського інституту політики
та Правозахисної організації «Спільна Мета»

Інформаційно-
правовий портал
www.porady.org.ua

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС ГАЗЕТИ - 49801

Кожному
гарантується
право знати
свої права і
обов'язки

Ст. 57 Конституції
України

МОБІЛІЗАЦІЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ: ЩО ВАРТО ЗНАТИ?

Для чого встановлюється військово-транспортний обов'язок?

Військово-транспортний обов'язок встановлюється з метою задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань на особливий період транспортними засобами (у тому числі водними) і технікою.

У кого можуть вилучити транспорт на потреби ЗСУ?

Військово-транспортний обов'язок поширюється на:

- центральні та місцеві органи виконавчої влади;
- інші державні органи;
- органи місцевого самоврядування;

- підприємства, установи й організації;
- громадян, власників транспортних засобів

Хто здійснює залучення транспортних засобів під час мобілізації?

- територіальні центри комплектування та соціальної підтримки;
- центральні управління або регіональні органи Служби безпеки України;
- відповідні підрозділи розвідувальних органів України на підставі рішень місцевих державних адміністрацій, що оформлюються відповідними розпорядженнями.

Особливості вилучення автомобіля

Прийняття-передання транспортних засобів, залучених під час мобілізації та їхнє повернення після оголошення демобілізації здійснюються на підставі актів прийняття-передачі, в яких зазначають:

- відомості про власників;
- технічний стан авто;
- залишкову (балансову) вартість;
- інші необхідні відомості, що дають змогу ідентифікувати транспортні засоби.

Вилучені транспортні засоби мають повернути власнику впродовж 30 календарних днів з моменту оголошення демобілізації.

Які існують заборони щодо мобілізованого транспорту?

Транспортні засоби, які були вилучені на потреби ЗСУ, заборонено:

- відправляти за межі території України та до інших областей (відправлення до інших областей можливе тільки після повідомлення ТЦК про місце перебування транспортного засобу на строк не більше одного місяця);
- передавати у власність іншим юридичним особам або громадянам;
- надавати в оренду (лізинг) або в якості предмета застави для виконання зобов'язань за договорами кредиту.

Які існують заборони під час мобілізації транспорту?

Не підлягає передачі Збройним Силам України,

іншим військовим формуванням транспортний засіб, що належить на праві власності громадянину, у разі відсутності у нього права власності на інші транспортні засоби.

Як отримати компенсацію за шкоду, завдану транспортним засобом і техніці внаслідок їх залучення під час мобілізації?

Для отримання компенсації шкоди, після оголошення демобілізації та повернення транспортних засобів і техніки власник транспортного засобу звертається до територіального центру комплектування та соціальної підтримки за місцем їх залучення із заявою, до якої додаються

акт приймання-передачі, акт про повернення під час демобілізації транспортних засобів і техніки і висновок експерта (експертне дослідження) або звіт про оцінку майна (акт оцінки майна).

ТЦК та СП розглядає заяву протягом 10 робочих днів з дати її подання та за результатами розгляду заяви та оформляє висновок про здійснення виплати для компенсації шкоди, завданої транспортному засобу або техніці внаслідок їх залучення під час мобілізації.

За інформацією БПД

ГРОШОВА ВИНАГОРОДА ДЛЯ ІНСТРУКТОРІВ ЗСУ: КОМУ ПЛАТЯТЬ І СКІЛЬКИ?

На період дії воєнного стану інструктори навчальних центрів ЗСУ отримують додаткову винагороду.

Хто має право, за яких умов здійснюється виплата та скільки саме отримують військові на цих посадах, розповів «Адвокат права».

Хто отримує виплату?

Військовослужбовцям керівного та інструкторсько-викладацького складу навчальних в/ч (навчальних центрів, навчальних військових частин, навчальних підрозділів, шкіл підготовки) виплата додаткової винагороди встановлена у розмірі від 15000 до 30000 гривень. Нараховується виплата і військовослуж-

бовцям, які допущені до тимчасового виконання обов'язків за посадами інструкторів, а також і тим, хто прибув у відрядження до навчальних центрів для підготовки та навчання особового складу.

Виплату не отримують військовослужбовці:

1. Які тимчасово вибули з військової частини зі збереженням посад за місцем служби:
  - у відпустку зі збереженням грошового забезпечення;
  - за період звільнення від виконання службових обов'язків у зв'язку з хворобою, перебуванням на лікуванні в лікарняних закладах та у відпустці за станом здоров'я;
  - у службове відрядження, виконання завдань у якому не пов'язане з підготовкою та навчанням особового складу (підрозділів);
2. У разі якщо особи, які обіймають посади (тимчасово виконують обов'язки за посадами) інструкторського складу, не

мають відповідного рівня підготовки сержантського (старшинського) та інструкторського складу.

3. У таких випадках:

- самовільно залишили військові частини, місця служби (дезертирували);
- усунені від виконання службових обов'язків, відсторонені від виконання службових повноважень або відсторонені від посади;
- вживали алкогольні напої (наркотичні або психотропні речовини) на території військової частини як у службовий, так і в позаслужбовий час; прибували на службу та/або виконували обов'язки військової служби в стані алкогольного (наркотичного) сп'яніння;
- відбувають покарання на гауптвахті;
- вчинили інші дії (бездіяльність), за які судом ухвалено рішення про притягнення до відповідальності за вчинення кримінального, військового адміністративного правопорушення або адміністративного правопорушення, пов'язаного з

корупцією;

- в інших випадках.

Які умови отримання?

Виплата зазначеної винагороди здійснюється військовослужбовцям, які залучені до проведення підготовки та навчання персоналу, з дня початку проведення підготовки в навчальних в/ч до дня її завершення.

Важливо!

Додаткова винагорода виплачується незалежно від кількості занять, які провів керівний та інструкторсько-викладацький склад за час здійснення підготовки персоналу.

Як оформлюється?

Керівному та інструкторсько-викладацькому складу виплата здійснюється на підставі наказу командира в/ч, а командирам частин – наказом вищого командира за підпорядкованістю.

Підготовку проектів наказів про залучення ін-

структорів до підготовки та виплату додаткової винагороди здійснюють на підставі рапортів командирів підрозділів про дні фактичного виконання ними заходів з підготовки персоналу.

Також вимагають звітні документи щодо проведення підготовки.

До звітних документів належать:

- розпорядження на здійснення підготовки;
- наказ командира навчальної в/ч про організацію проведення підготовки;
- розклади занять;
- журнали обліку бойової підготовки;
- план-конспект проведення занять;
- відомість визначення індивідуальної оцінки та обліку результатів виконання вправ стрільб (водіння);
- оціночна відомість виконання нормативів з предметів навчання.

РОЗМІЩЕННЯ РЕКЛАМИ
в газеті
та на сайті

На сторінках газети та на сайті інформаційно-правового порталу ПОРАДИ ЮРИСТА (www.porady.org.ua) Ви маєте можливість розмістити рекламу, статті, інтерв'ю, блоги та інші матеріали суспільно-правового характеру.

Вартість та умови розміщення матеріалів дізнавайтесь за телефоном +38 (098) 507-28-77 або e-mail: porady_urista@ukr.net

ЯК СТУДЕНТАМ ОТРИМАТИ ДОВІДКУ ДЛЯ ТЦК: ПОКРОКОВА ІНСТРУКЦІЯ

Студенти, які здобувають професійну, фахову передвищу чи вищу освіту, мають право на відстрочку від мобілізації. Для цього їм необхідно надати ТЦК довідку, сформовану у Єдиній державній базі з питань освіти.

Однак не всі студенти можуть отримати відстрочку, до прикладу, здобувачі другої чи третьої вищої освіти такого права не мають. Як студентам отримати довідку для ТЦК та які відомості мають бути внесені до неї.

Як студентам отримати довідку для ТЦК?

Студенти коледжів та університетів, а також учні училищ, які вчаться на денній або дуальній формі, мають право відстрочку від мобілізації. Для цього вони повинні надати до ТЦК довідку з ЄДЕБО.

ЄДЕБО – Єдина державна електронна база з питань освіти. Зразок довідки для студентів визначений у додатку 9 пункту 62 Порядку проведення призову громадян на вій-

ськову службу під час мобілізації, на особливий період.

Так, щоб отримати довідку з місця навчання для відстрочки, студентам потрібно звернутися до свого закладу освіти. Адміністрація закладу вищої освіти сформує довідку з ЄДЕБО та видасть студенту.

Після цього довідку потрібно подати до ТЦК та СП, звернувшись туди самостійно.

Варто враховувати, що право на відстрочку отримують лише ті студенти, які здобувають вищий за попередній освітній ступінь. Так, відстрочку від мобілізації отримують магістри, які вступили після бакалавріату, доктор філософії – після магістратури.

Однак, якщо у військовозобов'язаного є диплом спеціаліста, то він не отримує права на відстрочку, якщо навчається на магістратурі. Річ у тім, що диплом спеціаліста дорівнює диплому магістра, а тому послідовності у здобутті вищого освітньо-кваліфікаційного рівня немає. Відтак, військовозобов'язаний не матиме права на відстрочку.

ОФОРМЛЕННЯ ПІЛЬГ НА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІ ПОСЛУГИ УЧАСНИКАМИ БОЙОВИХ ДІЙ

Учасникам бойових дій (УБД) чинне законодавство передбачає надання низки пільг і серед них, зокрема, знижки на оплату житлово-комунальних послуг та на придбання твердого палива й скрапленого газу.

Про деталі оформлення таких пільг розповіли в Мінсоцполітики.

Наприклад УБД мають право на:

- 75-процентна знижка на квартплату (в межах норм, передбачених чинним законодавством);

- 75-процентна знижка на комунальні послуги (газ, електроенергія та інші послуги) та скраплений балонний газ для побутових потреб в межах середніх норм споживання. Для людей з інвалідністю знижка на комунальні послуги становить 100%.

- 75-процентна знижка вартості палива, зокрема, рідкого, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення (у межах норм, встановлених для продажу населенню).

Автоматично пільги не надаються, їх потрібно оформити!

Для цього людина має звернутися до будь-якого сервісного центру Пенсійний фонд України із заявами про внесення відомостей до Реєстру осіб, які мають право на пільги (у разі якщо вона не перебуває на обліку в Реєстрі) та про надання пільг.

У заяві про надання пільг, зокрема, зазначаються дані щодо тих житлово-комунальних послуг, якими людина користується, а також назва та особовий рахунок організації, яка надає послуги. Після

отримання та перевірки інформації приймається рішення про призначення пільг.

Зазначимо, що під час перевірки відомостей, організація, яка управляє гуртожитком, надає Пенсійному фонду інформацію про перелік житлово-комунальних послуг, якими користується учасник бойових дій (а також про ціни і тарифи на ці послуги). Саме на ці послуги і можуть бути призначені пільги.

Пільги можна оформити як офлайн, відвідавши сервісний центр ПФУ, уповноважених посадо-

вих осіб виконавчого органу сільської селищної, міської ради відповідних територіальних громад, ЦНАП, так і онлайн, через особистий кабінет на вебпорталі електронних послуг ПФУ або через застосунок Дія (за наявності Дія.Підпису).

Також нагадуємо, що з травня 2024 року у разі якщо ветеран війни (особа з інвалідністю внаслідок війни, учасник бойових дій, учасник війни) не може самостійно подати заяву на призначення пільги на ЖКП, це за нього можуть зробити члени його родини.

СТРАХОВИЙ СТАЖ: СКІЛЬКИ ПОТРІБНО ДЛЯ ВИХОДУ НА ПЕНСІЮ У ЖОВТНІ 2024 РОКУ

У жовтні 2024 році вийти на пенсію у 60 років зможуть українці, які накопичили не менше 31 року страхового стажу.

Право на пенсію за віком мають чоловіки та жінки після досягнення 60, 63 або 65 років. Вік виходу на пенсію визначає набутий особою страховий стаж (стаття 26 Закону України Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування).

Вимоги до страхового стажу у жовтні 2024 році

У 2024 році вийти на пенсію у 60 років зможуть лише ті українці (це стосується як чоловіків, так і жінок), які накопичили не менше 31 року стажу. Інакше доведеться чекати до 63 чи навіть 65 років.

Скільки потрібно стажу, щоб вийти на пенсію у жовтні 2024 року:

- у 60 років — від 31 року стажу;

- у 63 роки — від 21 до 31 року стажу;

- у 65 років — від 15 до 21 року стажу.

З якого часу призначають пенсію та допомога людям, які у 65 років не мають необхідного стажу

За загальним правилом, пенсія призначається з дня звернення за нею.

Якщо звернення за пенсією відбулося не пізніше трьох місяців із дня досягнення особою пенсійного віку, пенсія за віком призначається з дня, що настає

за днем досягнення пенсійного віку.

Якщо у 65 років людина не має страхового стажу 15–20 років, то вона не має права на пенсійні виплати. Такій людині призначається соціальна допомога (соціальна пенсія за віком).

Її розмір становить різницю між прожитковим мінімумом для людей, які втратили працездатність та середньомісячним сукупним доходом сім'ї з розрахунку на одну особу за попередні півроку.

За інформацією ПФУ

ОНОВЛЕНО ВИМОГИ ДО НЕРУХОМОСТІ ЗА ПРОГРАМОЮ «ЄОСЕЛЯ»

Оновлено вимоги до житла, яке можна придбати за програмою доступної іпотеки «ЄОселя».

Відтепер програма для більшості громадян стає орієнтованою на нове або здане в експлуатацію житло не більше ніж три роки тому. Також, Уряд розширив можливості для ВПО за програмою. Вони зможуть купувати квартири або будинки віком до десяти років, тоді як раніше вік житла за «ЄОселею» для них був обмежений трьома роками.

«Нові вимоги до віку нерухомості допоможуть розвитку будівельної та суміжних галузей. ВПО ми надали можливість купувати житло за програмою віком до 10 років. Також така

можливість передбачена для ветеранів та членів їх родин, військовослужбовців, правоохоронців, медиків, вчителів та науковців в регіонах, що найбільш постраждали від війни та відчувають брак нового житла — Чернігівській, Сумській, Харківській, Запорізькій, Херсонській областях», — розповів заступник Міністра економіки Андрій Телюпа.

Оновлені правила «ЄОселі» передбачають можливість придбати житло за програмою:

- Віком до 10 років: ВПО, членам їх родин, за умови, що ті беруть іпотечку в інтересах ВПО — у всіх регіонах; військовослужбовцям та правоохоронцям, медикам, педагогам, науковцям, ветеранам

та членам сімей тощо — в Чернігівській, Сумській, Харківській, Запорізькій, Херсонській областях.

- Віком до трьох років: військовослужбовцям та правоохоронцям, медикам, педагогам, науковцям, ветеранам та членам сімей у решті регіонів. Всі інші громадяни зможуть купувати квартири і будинки віком до трьох років на всій території країни.

Також взяти участь у програмі не зможуть ВПО, якщо вони або члени їх родини вже отримали пільгову іпотеку коштом гранту Кредитної установи для відбудови (KfW).

Рішення набуде чинності через 30 днів після публікації, а норми щодо житла, яке беруть в іпотеку в інтересах ВПО — 18 грудня.

СЕМЕН ХАНІН: «МОЖНА УСЕ ЖИТТЯ БОРОТИСЯ З КОРУПЦІЄЮ, А МОЖНА ЖИТИ БЕЗ КОРУПЦІЇ»

Керуючий партнер ЮК «Амбер», адвокат, кандидат економічних наук, заслужений юрист України Семен Ханін у інтерв'ю медіа ресурсу «ПОРАДИ ЮРИСТА» розповідає про боротьбу з корупцією в Україні та ефективність антикорупційних органів, про діяльність антикорупціонерів та громадських активістів, про роботу ТЦК та проблеми в процесах мобілізації.

В Україні після Революції Гідності особлива увага була прикута до боротьби з корупцією і з'явилась ціла низка антикорупційних органів - НАБУ, САП, НАЗК, а також був створений Антикорупційний суд (ВАКС). Наскільки ефективними за роки діяльності виявились ці органи?

Я хотів би трохи ширше подивитися на це питання. Можна усе життя боротися з корупцією, а можна жити без корупції. Ось дивіться, є корупція, наприклад, в Швейцарії? Ну, мабуть є, але дуже маленька і там нема ні НАБУ, ні САП, ні ВАКС. Очевидно, що не суворість покарання є тим запобіжником корупції, а певні інституційні зміни. Тобто, коли ти прибира-

еш деякі повноваження у держави.

Наприклад, коли чиновник не може нічого вирішити, а все робить комп'ютер, або передається щось у приватні руки. Тоді корупція сама по собі зникає і це дуже ефективно. А в нас корупції менше не стає не тому, що хтось погано чи добре працює, а тому, що на мізерній зарплатні чиновник з великими повноваженнями. І їх постійно викривають але нас, як громадян цікавить результат – він є чи його немає?

А його очевидно, немає, тому що з'являються нові і нові корупційні випадки. Тобто, якщо не буде інституційних змін, ми можемо збільшити штат цих органів, можемо зробити ще нові або прибрати їх взагалі, ми не досягнемо результату. Знаєте, боротися з корупцією,

створенням нових органів це як гасити полум'я, додаючи туди паливо, ну не має сенсу. Тому саме моє хвилювання, яке я завжди висловлюю щодо створення спеціальних органів, що це процес ради процесу і якщо не змінити щось системно пройде 50 чи 100 років, а ми все будемо спілкуватися про ефективність боротьби з корупцією, а хочеться її прибрати взагалі.

Які суттєві проблеми Ви, як адвокат, бачите у діяльності антикорупційних органів і антикорупційної системи загалом?

Фактично це вже питання більш до мене, як до правника, як до адвоката, захисника, тому я хотів би висловити погляд саме з професійної точки зору.

На моє переконання у цій системі переважає саме доцільність. Тобто створено 3 інституції - ВАКС, НАБУ, САП, які діють для досягнення спільної мети. І фактично, таким чином це не класична система де є суд, який перевіряє дотримання певних вимог прав людини, як це повинно відбуватися, а вони разом змагаються з адвокатурою, формуючи суспільну думку таким чином, що мов адвокати за «грязні кошти» корупціонерів працюють, щоб корупціонери не отримали покарання, а от вони на боці держави. Це взагалі не прийнятно для професійного середовища, для правників. Ми ж розуміємо, що це наша праця, як хірурга, він же не запитує, хто ця людина, він бореться з хворобою, а ми захищаємо права особи.

Тому що хто б він не був, якщо це європейська держава з законами і Конституцією, він має власні права, які порушувати неможливо. Це дуже не подобається нашим процесуальним опонентам і вони «грають» на суспільну думку і використовують, на моє переконання, методи, які дещо схожі за радянськими методами, які мали б залишитись у минулому.

Наприклад, затримали людину і зразу з'являється його історія з матеріалами НСРД (негласних слідчих розшукових дій) на сайтах НАБУ і САП. І відразу суспільний резонанс - от на гарячому викрили, а знизу там така маленька примітка «по ст. 62 особа не вважається винною, доки не буде обвинувального вироку суду», але цю примітку вже ніхто не читає. Вже думка сформована і це фактично є тиском на суд.

Суд, коли ми не звертаємо увагу на очевидні процесуальні помилки, на порушення, які мали б вести до недопустимості доказів, каже, ну ви ж подивіться, які збитки завдані державі. Ну так, якщо так, тоді взагалі не потрібен ні суд, ні адвокатура.

Давайте змінимо закони, Конституцію...затримали людину, як при

Радянському Союзу – «трійка» вирішила його долю, розстріляли і забули.

Всі кажуть ні, ми ж європейська держава, права людини мають перемагати. Тобто ми на словах намагаємося бути європейськими, а насправді робимо, як раніше і у цьому великий конфлікт.

Наше суспільство, на жаль, не розуміє просту істину - якщо особа, яка володіє великими коштами, може найняти кращих адвокатів і навіть їй дуже важко захистити свої права, то зі звичайними людьми, коли якась біда їх торкнеться, взагалі ніхто не буде навіть розмовляти. Тому що права людини, незалежно це олігарх чи звичайна людина, вони чи є, чи немає.

І от в цьому є велика проблема. Було сподівання, що суд буде взірцем правосуддя, а він перетворився на інструмент саме антикорупційної боротьби.

За час діяльності антикорупційних органів було безліч випадків викриття топ чиновників на отриманні неправомірної вигоди, тобто хабарях. Чому ми майже не бачимо доведених до завершення справ і реальних вироків?

Це дуже, на мій погляд, складне питання. Кожна справа – унікальна. От ви кажете викрили на хабарі, але ж так стверджувати можна тільки після вироку суду. Наприклад, у справі може бути виправдовувальний вирок, чи по строкам вона буде закрита, тощо.

Наша система взагалі дуже «нетерпляча» і так формується суспільна думка, що давай, давай вирок. Так тоді не потрібна система взагалі. Якщо це дійсно процедура, коли є захист, коли він вивчає усі докази, коли перевіряється кожний аргумент однієї сторони і іншої, коли перевіряються питання, пов'язані з провокацією злочину і т.д.

Це, звісно, потребує багато часу і це теоретично прискорити неможливо. Ну, неможливо найняти мільйон судів і розглядати справи кожен

день. Ні адвокати ні прокурори не зможуть так працювати – ніхто не витримає таке навантаження.

Я вважаю, що в цьому питанні невинуваті очікування суспільства, які формують таку думку, що все має бути відразу - сьогодні щось там відбулось і невдовзі вирок.

Більш того, цю думку якраз і формують такі органи, як НАБУ і САП своїми публікаціями, тому що вони щось покажуть і запевняють, мовляв все очевидно і зрозуміло, зараз адвокати якісь витівки будуть робити, але ми всі розуміємо, що злочин відбувся і ми це доведемо. А на практиці потім дивися, все не так очевидно і однозначно.

А що таке провокація? Чому я бачу тут дуже велику проблему, в першу чергу морально етичну проблему для суспільства. Звісно, якщо ми кажемо про провокацію значить злочин відбувся, але хтось спровокував це і якщо б не провокація, то злочину не було б.

Хай мене вибачають наші процесуальні опоненти але вони тільки що і роблять це системно створюють провокації. Тобто вони знаходять якусь людину, яка якось чином залежна від НАБУ чи САП, наприклад, сама щось скоїла і мотивують її когось «викрити».

Наприклад, у людини реально не вимагали коштів, а вона сама створює такі умови. У мене в практиці був випадок, коли один чоловік приходив до свого однокласника і благає про допомогу, начебто сам хворіє, жінка теж хворіє, неприємності на роботі і таким чином вмовив людину до певних дій і надав якісь кошти за допомогою. І його затримали на корупції.

Чи це прийнятно чи неприйнятно? В моєму розумінні ми замість боротьби з корупцією навпаки створюємо більше таких злочинів. Ну, це всерівно, що роздавати зброю на вулиці будь кому, а потім дивитися, коли людина незаконно цю зброю використовує.

→

Як ви відноситеся до діяльності так званих антикорупціонерів, яку роль на Ваш погляд вони відіграють у боротьбі з корупцією? Наприклад, відомо, що проти деяких із них самих відкриті кримінальні справи, є інформація про втручання активістів у роботу судівського корпусу, а колишній Голова Верховного суду Князев, викритий на хабарі, на посаду був рекомендований Громадською радою добросовісності.

Дуже болюче питання для нашого суспільства - це активісти. От давайте з вами спробуємо розібратись, хто такі активісти.

Ми всі громадяни рівні в правах, всі однакові. Всі однаково добросовісні, якщо немає обвинувального вироку суду. І тут з якогось часу з'являються певні особи, яких ніхто не вибирав, повноваження не надавав, але вони самі по собі чомусь вирішили, що вони кращі за інших. Вони більше люблять державу ніж інші.

І ці люди починають любити державу професійно. Тобто ми з вами повинні десь працювати - хтось пече хліб, хтось на фронті, хтось, як я адвокат. А їм не потрібно бути на фронті, пекти хліб чи працювати адвокатом, їх праця - любити Батьківщину. За це їм сплачують кошти, але якщо комусь хтось сплачує кошти за його любов до Батьківщини і він з цього живе, то людина вже залежна. Тобто він вже «любить Батьківщину» так, як йому кажуть ті, хто сплачує за це кошти, бо це ж логічно. Більш того я не розумію, а чому саме ці люди кращі за інших і мають когось оцінювати?

Наприклад, оцінювання добросовісності. У нас є Конституція, знов таки ми всі рівні в правах і от суддя йде на посаду, а його там хтось оцінює. Я не розумію взагалі що відбувається і законність цього. Він же подає декларації, його перевіряють на наявність кримінальних справ і т.д., але хтось, каже, що він недобросовісний. Що відбувається тоді?

А хто ці люди, які мають право в нашій державі фактично не давати доступ людині до професії? А як же тоді Конституція? А навіщо тоді НАЗК та інші державні структури? Може розформуємо їх і хай ці люди будуть все вирішувати?

Повинна бути якась логіка, якась система. Я

пам'ятаю був скандал, коли хтось запропонував, щоб усі антикорупціонери також здавали декларації і вони відразу почали розповідати, що це тиск на них.

Тож мені це незрозуміло. Я взагалі вважаю, що декларації мають здавати усі громадяни країни, так само, як і всі повинні платити податки.

Але коли кажуть, що подавати декларацію це на тебе тиск, а на суддю це не тиск, я цього не розумію. Хто дав цьому зелене світло, навіщо ці люди і чому іноземні консульства чи посольства аплодують їх праці. Чому вони фінансують все це?

Врешті решт, чому не зробити відповідну державну інституцію із зрозумілим набіром правил та вимог.

Але це якось прижилося в нашому суспільстві, це якась система, вона більш могутня, навіть чим державні органи. Антикорупціонери отримують будь-яку інформацію, в т.ч. з обмеженим доступом, вони мають необмежений доступ до інтернет ресурсів та інших засобів масової інформації.

Потім, наприклад, на держпідприємствах є якісь там наглядові ради, які взагалі формуються з іноземних громадян. Для мене питання - що немає чесних, порядних людей в нашій країні? Ми на весь світ, кажемо, що якщо ми якусь людину з держави призначимо в цю раду то вона буде недобросовісною і для того беремо іноземних громадян, це ж таке приниження.

Такого немає бути в демократичній, європейській державі, де є Конституція, є закони, є державні інституції.

З початку повномасштабної війни в Україні і оголошення загальної мобілізації тисячі громадян добровільно долучались до лав Сил оборони, а останнім часом однією з найкорумпованіших сфер стала діяльність саме ТЦК та СП і ВЛК. На Ваш погляд, що варто зробити аби мінімізувати негативні наслідки такої діяльності та повернути довіру до цих органів адже це безпосередньо впливає на якість мобілізації?

Питання наразі актуальне для кожного з нас. Так склалося, що остання велика війна в нас була в 1941-45 роках. Потім ще була примусова мобілізація хлопців з Радянського Союзу до

Афганістану, ще декілька локальних конфліктів де радянські війська приймали участь. Але зараз така війна в Україні з масовою гибеллю людей, фактично з 2014 року і наразі вкрай важка ситуація на фронті.

Що стосується ВЛК, усі ми колись проходили лікарські комісії і знаємо, як це відбувається. Якщо раніше приходиш до поліклініки і можуть місяці пройти поки поздаєш всі аналізи, пройдеши огляди, отримаєш якийсь діагноз, то зараз за час-два і медкомісія пройдена. Кожен розуміє, що апріорі фактично всі придатні до служби. Навіть якщо у когось дуже серйозні хвороби він теоретично може взяти автомата. Да він нікуди не добіжить, не доповзе але нажати на курок зможе.

Те ж саме і з ТЦК. Коли розпочалося повномасштабне вторгнення добровольців ніхто не залучав. Не було вибору. Ти або ховаєшся під спідницею у дружини або береш зброю і йдеш до лісу.

Зараз є відповідні виплати військовослужбовцям, до 100 000 гривень на місяць за участь у бойових діях. У мене є одне запитання - може трохи змінити порядок цих виплат?

Тобто, навіщо нам 4 чоловіка, які не вміють, не хочуть воювати і бояться взяти зброю до рук, а ми витрачаємо кошти на них: обладнання, одяг, навчання, озброєння, і потім вони або йдуть у СЗЧ (самовільне залишення частини) або здаються в полон. Чи можливо краще один підготовлений воїн за 400 000 гривень в місяць, який піде і буде реально воювати? Давайте подивимось, може нам потрібно менше людей за більшу оплату і які будуть вмотивовані і краще підготовлені?

Можливо тоді і не будуть тікати з країни інші, а будуть тут працювати, сплачувати податки і з'явиться ще більше коштів, щоб наймати професійних воїнів. За орієнтовними даними близько 10 мільйонів людей покинули нашу державу в т.ч. і багато чоловіків, які працюють на економіці інших країн, а так би вони працювали тут. Ми самі практично виштовхали їх. Да, можна казати, що вони зрадили Батьківщину але нам від цього не легше. Ми ж маємо державницьку позицію проводити та думати, як краще саме для України?

Питання у ефективності цього процесу і потрібно знаходити не примусовий, а добровільний підхід в даному випадку на мій погляд.

А що робить ТЦК сьогодні? Їм доводять план, яка кількість чоловіків потрібна збройним силам. От вони що можуть те і роблять, щоб цей план виконати. Наприклад, орки (росіяни) вони воюють «м'ясом», у них там ніколи життя людини не цинилось, їм своїх не жалко. Ну ми ж не орки.

Дуже важко людину за тиждень-два зробити справжнім солдатам, неможливо зробити справжнього солдата з людини, фізична форма якої не відповідає певним стандартам. Ну це ж зрозуміло.

Більш того, я вам скажу, я безпосередньо приймав участь в теробороні під час тимчасової окупації Київщини. Пам'ятаю прийшли до нас чоловіки, які ніколи не мали військового досвіду і я думав, що згледу з'їду, тому що хтось грається запобіжником на автоматі, хтось йде, а у нього патрон в патроннику і знятий з запобіжника. Тобто він десь зачепиться за гілку і це буде пострілом незрозуміло в кого. І я поки досяг якихось результатів в їх навчання витратив багато часу та зусиль.

Це все не так легко, іноді команду краще мати трьох справжніх солдатів, чим 30 уявних. Більш того, на фронті є різні підрозділи і кожен розраховує, що сусідній буде тримати оборону і коли особовий склад не підготовлений і при перших пострілах розбігається, наслідки такого можуть бути катастрофіч-

ними.

Тобто, має бути якась зрозуміла ефективна формула цього процесу, не для галочки і не для кількості. І тут питання не в ТЦК і не в медкомісіях - їм просто доводять завдання і плани, а вони їх виконують.

Представники деяких ТЦК заявляли, що адвокати не повинні втручатися у процес мобілізації та нерідко не допускали захисників до приміщень військкоматів, мотивуючи, що це режимні об'єкти. Чи мають право військовозобов'язані на правову допомогу?

Питання, яке на мій погляд, має очевидну відповідь - так, звісно, мають.

Повертаючись до попередньої відповіді у ТЦК є план і вони йдуть на все, щоб його виконати, а тому бачать в адвокатах тих людей, хто заважає їм це робити. Відповідно, тому вони і йдуть, на жаль, до різних протизаконних дій, розуміючи, що фактично сьогодні воєнний стан, війна і на їх дії будуть закривати очі, щоб вони не робили, тому що вони збирають людей на фронт.

На моє переконання кожний громадянин має право, як на захист, так і на юридичну допомогу і знов таки тут варто змінювати саму систему і тоді ці питання відпадуть самі по собі.

Зараз розпочали масово розсилати листи поштою, щодо відвідування ТЦК тим, хто не оновив дані або на проходження ВЛК тим хто оновив. Відповідно будуть масові складання постанов та виписуван-

ня штрафів. Чи впровадиться судова система, чи вистачить суддів, щоб розглядати всі ці питання, які очевидно будуть оскаржуватись?

Відповідь однозначна - ні. І ми це бачили навіть ще до цього. От, наприклад, був ліквідований ОАСК (Окружний Адміністративний Суд м. Києва) і справи передали в обласний адміністративний суд. Там, враховуючи, що суддів небагато, а справ стало в рази більше на розгляд можна чекати роками. А ще додаються справи щодо оскарження цих штрафів і це взагалі всю систему покладе «на землю».

Тобто, буде взагалі неможливо щось колись в розумні строки оскаржити, отримати, перевірити. Знов таки, якийсь масове явище - це показник неефективності. Якщо, наприклад, брати податкові спори, податкове повідомлення рішення (ППР), то по статистиці Верховного суду 80% таких ППР оскаржується та вирішується питання на користь платника і така ситуація не один рік, а 15-20 років, значить щось не так з податковою. Теж саме і з масовою несплатою штрафів та масового звернення до суду з цього питання - значить щось не так з самою процедурою оновлення даних.

Кожен бізнесмен розуміє таке поняття, як організація робочого процесу. Ми вже відійшли від Радянського Союзу, від планового господарства, а воєнна система на жаль, ще залишилась у тій парадигмі. Є праця ради процесу і це, звісно, треба змінювати за можливості якнайшвидше, тому що інакше користі буде небагато.

Редактор Сергій Закутайло та адвокат Семен Ханін

ХТО МОЖЕ ОФОРМИТИ СУБСИДІЮ ТА ЯКІ ДОКУМЕНТИ НЕОБХІДНО ПОДАТИ?

Субсидія надається, якщо домогосподарство має сплачувати за комунальні послуги більше, ніж визначений для них обов'язковий платіж.

Цей платіж розраховується індивідуально для кожного домогосподарства і залежить від середньомісячного сукупного доходу на одну особу. Також мають значення майновий стан домогосподарства і норми споживання. Адже за електроенергію чи іншу комунальну послугу, спожиту понад встановлений норматив, родина сплачуватиме за власний кошт.

Оформити житлову субсидію може:

- одна з осіб, зареєстрованих у житловому приміщенні;

- людина, яка орендує житло на підставі договору оренди;

- внутрішньо переміщена особа, яка не зареєстрована, але фактично проживає у житловому приміщенні, навіть без укладення договору оренди. У такому випадку до заяви додаються документи, що підтверджують проживання за адресою домогосподарства (наприклад, довідка ВПО).

- за заявою опікуна чи піклувальника, неповнолітня дитина, яка залишилася без батьківської опіки або недієздатна особа працездатного віку, над якою встановлено опіку;

- індивідуальний забудовник, якщо будинок не прийнятий в експлуатацію, але плата за житлово-комунальні послуги вже нараховується. У цьому разі до заяви потрібно додати документи, що підтверджують проживання за фактичною адресою домогосподарства.

При призначенні субсидії враховуються доходи усіх осіб, які зареєстровані та/або задекларовані у житловому приміщенні, а також дружин або чоловіків незалежно від їх місця реєстрації (крім ВПО, які виїхали за кордон з огляду на ситуацію в країні). Проте при поданні заяви

не забудьте зазначити, хто фактично проживає в квартирі/будинку.

Якщо на день звернення за призначенням субсидії, хтось з родини перебуває за кордоном понад 60 днів, його має бути виключено зі складу домогосподарства і тоді його доходи не будуть враховуватися.

Тобто, якщо у житловому приміщенні прописано троє людей, але дружина з дитиною виїхали за кордон і перебувають там більше 60 днів, житлова субсидія призначається з розрахунку на одного члена домогосподарства, тобто на чоловіка.

Для призначення субсидії надаються заява та декларація (за встановленими формами).

Залежно від обставин можуть надаватися інші документи (за наявності). Наприклад:

- договір найму (оренди) житла – якщо заявник орендує житло і хоче оформити субсидію;

- копія договору про реструктуризацію заборгованості – якщо наявна заборгованість і укладений відповідний договір про її реструктуризацію

- акт обстеження матеріально-побутових умов домогосподарства/фактичного місця проживання, складених за запитом особи виконавчими органами сільської, селищної, міської ради відповідної територіальної громади або військової адміністрації.

За потреби, можуть надаватися інші документи, які мають значення для розгляду питання. Наприклад, документ, що підтверджує факт непроживання особи за зареєстрованим /задекларованим місцем проживання, рішення суду про встановлення місця проживання, довідка внутрішньо переміщеної особи тощо.

Подати документи можна, обравши зручний для себе спосіб:

- особисто звернутися до сервісного центру

ПФУ

- через уповноважених посадових осіб територіальних громад, центри надання адміністративних послуг

- поштою на адресу територіального органу Фонду

- онлайн через веб-портал електронних послуг Пенсійного фонду або мобільний застосунок «Пенсійний фонд»

- через «Портал Дія».

Якщо ви подасте документи у період:

- з 1 жовтня до 30 листопада (включно) – субсидія призначається з початку опалювального періоду,

- починаючи з 1 грудня – з того місяця, в якому відбулося звернення.

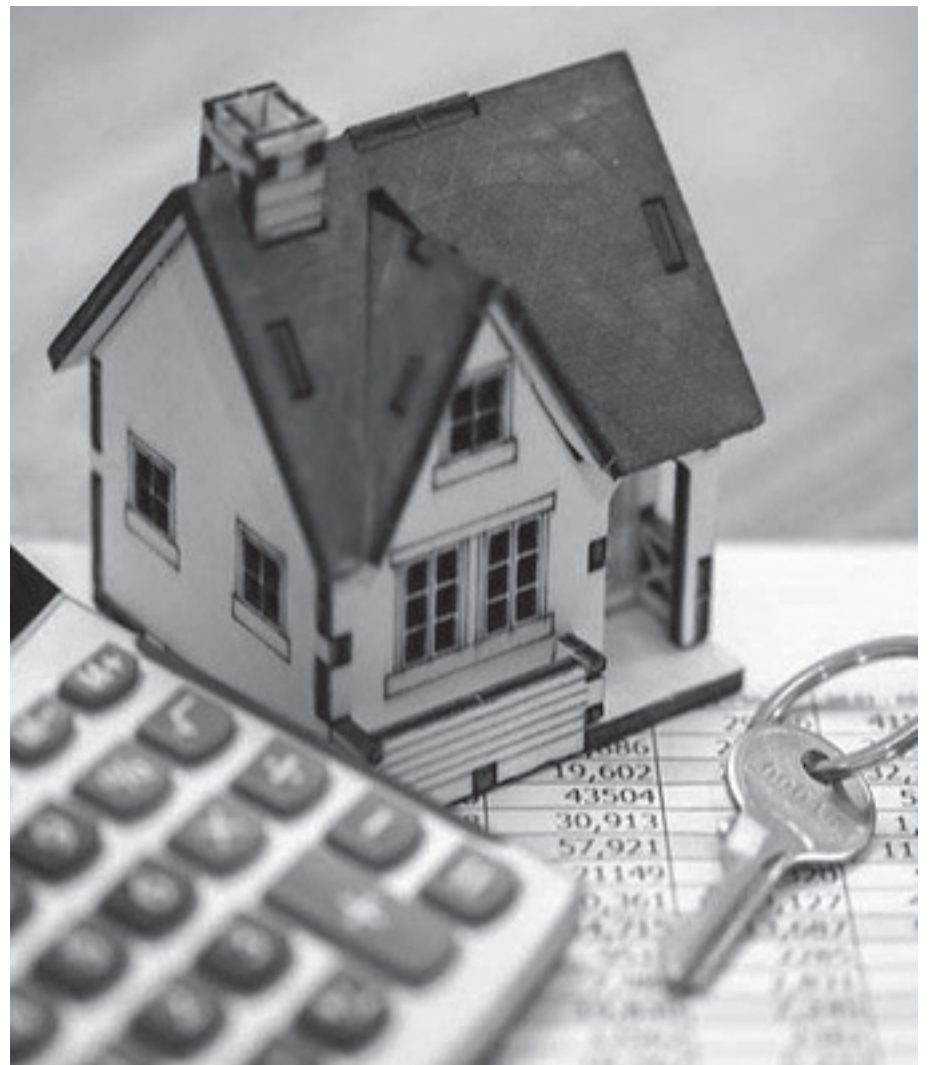
А от заява (і декларація) про призначення житлової субсидії на тверде та рідке паливо подається до кінця календарного року.

Нагадуємо, що є два варіанти звернення: спрощена заява і повний пакет документів: заява + декларація.

Спрощена заява доступна кожному. Нею ми і рекомендуємо скористатись. Адже в спрощеній заяві зазначається мінімальний набір даних, всю іншу інформацію для встановлення права та розрахунку субсидії Пенсійний фонд збирає самостійно з офіційних джерел інформації, завдяки цифровим обмінам.

Однак у випадку, коли ви претендуєте на субсидію як виняток, то особливо складні обставини вашого життя мають підтверджувати документи. Тоді рекомендуємо звертатися до ПФУ з повним пакетом (заява та декларація) долучаючи до нього копії необхідних документів, які можуть бути недоступні ПФУ, зокрема, з огляду на банківську чи медичну таємницю.

За інформацією
Мінсоцполітики

ОТРИМАННЯ СУБСИДІЇ СІМ'ЯМ ВПО

Отримати житлову субсидію можуть сім'ї з числа ВПО, у яких плата за житлово-комунальні послуги більше визначеного для них обов'язкового платежу.

Тож, якщо сума усіх платіжок (в межах встановлених соціальних нормативів споживання послуг) вища за обов'язковий платіж, ви потенційно можете отримати субсидію.

Розмір субсидії розраховується індивідуально для кожного домогосподарства. Він напряму залежить від доходів родини: чим менші доходи, тим більшу частину витрат оплатить держава.

ВАЖЛИВО!

При призначенні житлової субсидії до сукупного доходу не враховується допомога на проживання,

що надається ВПО.

Щоби отримати субсидію на оплату житлово-комунальних послуг внутрішньо переміщені особи можуть звернутися до:

- Сервісного центру ПФУ;

- Центру надання адміністративних послуг;

- уповноваженої посадової особи виконавчого органу сільської, селищної, міської ради територіальної громади.

Водночас можна оформити субсидію онлайн за допомогою:

- порталу «Дія»;

- вебпорталу електронних послуг ПФУ;

- мобільного додатку Пенсійного фонду України.

Для отримання субсидії потрібні:

- Заява про призначення

субсидії.

- Декларація про доходи та витрати, в якій зазначаються дані про осіб зі складу домогосподарства, які проживають разом.

- Паспорт, реєстраційний номер облікової картки платника податків.

- Довідка про статус ВПО.

Перевірити, чи призначено вам субсидію на оплату ЖКП можна, звернувшись особисто до органу, в якому ви подавали документи на отримання субсидії або на офіційному веб-порталі ПФУ. В особистому кабінеті електронних послуг потрібно авторизуватися за допомогою електронного підпису або через Дію.

Субсидія надається за місцем фактичного проживання – укладання договору оренди житла не є обов'язковим.

РЕФОРМА СТАРШОЇ ШКОЛИ: ЩО ЗМІНИТЬСЯ ДЛЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ?

У 2027 році старша школа в Україні повинна стати «профільною».

Як повідомляють у МОН, реформа передбачає, що після 9 класу учні зможуть обрати одне із двох спрямувань — академічне або професійне.

Академічне спрямування дасть змогу навчатися в ліцеях за обраним профілем, наприклад, STEM чи мовно-літературним. Учні зможуть самостійно обирати предмети для поглибленого вивчення, а також предмети, не пов'язані з профілем. Наприклад, учень біохімічного профілю зможе обирати курси, пов'язані з літературою, мистецтвом і мовами.

Академічні ліцеї будуть великими закладами освіти, завдяки чому властяться сформувати декілька груп учнів, а отже, для них з'явиться можливість запропонувати різні профілі та навчальні предмети на вибір.

Професійне спрямування передбачає вступ у професійний коледж чи заклад фахової передвищої освіти (ЗФПО), де студенти зможуть опанувати професію та обирати предмети, що пов'язані з нею. А після закінчення навчання, студенти зможуть обрати подальший шлях — або вийти на ринок праці, або продовжити навчання у ЗВО.

Як зазначили в Міносвіти, нині триває підготовка до впровадження реформи: напрацьовуються зміни до законодавства, триває розроблення програм, підручників і навчальних матеріалів, налагоджено професійний розвиток учителів, триває оновлення освітнього середовища в майбутніх ліцеях та коледжах.

Громади разом з Міносвіти та обласними адміністраціями працюють над створенням нової мережі ліцеїв.

Зміна мережі закладів

освіти — одна з найважливіших частин реформ. Згідно з дослідженням, 81% голів територіальних громад, де проживають менш як 1200 учнів, готові створювати академічні ліцеї. 56% голів ТГ і 59% депутатів місцевих рад готові до співробітництва з іншими громадами для створення ліцею, але якщо він буде на території їхньої громади.

Водночас учні (72%) і студенти (71%) готові навчатися в іншій громаді, якщо там буде створено ліпші умови для навчання. 40% опитаних педагогів також готові працювати в іншій громаді, якщо поряд не буде академічного ліцею.

Сергій Колебошин, народний депутат України, заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій, зазначив, що без змін у законодавстві щодо формування мережі реформа старшої школи не зможе бути якісно реалізованою. Уряд уже готує

законопроект, який має подати у Верховну Раду України.

«З огляду на різноманітність населених пунктів, мережа шкіл потребуватиме різних підходів, проте великі міста, зокрема, обласні центри, повинні мати відокремлені академічні ліцеї від 1–9 класів. Сподіваюся, це буде відображено в законопроекті, це важливо для забезпечення якісних і різноманітних освітніх траєкторій», — наголосив народний депутат.

Валентина Полторак, менеджерка Проєкту DECIDE, розповіла, що ключовим завданням партнерів МОН є створення комплексного плану впровадження реформи.

«Щоб стратегія реформи базувалася на аналітичних даних про стан освіти в Україні, його зв'язок з економікою та потребами держави у відновленні, ми провели низку національних досліджень. Нині презентували результати

дослідження КМІС, адже передумови для розвитку профільної середньої освіти, це дасть можливість закласти основи для відновлення країни та молоді — змогу будувати майбутнє у своїй країні».

Пілотування реформи стартує у 2025 році в окремих ліцеях у різних регіонах. Національний старт реформи заплановано на 2027–2029 роки.

Пілотування реформи стартує у 2025 році в окремих ліцеях у різних регіонах. Національний старт реформи заплановано на 2027–2029 роки.

ЧИ ЗАКОННО ЗБИРАТИ ГРОШІ З БАТЬКІВ У ШКОЛІ?

Обов'язок батьків — піклуватися про своїх дітей, а держави — забезпечувати доступність та безоплатність повної загальної середньої освіти в державних і комунальних закладах освіти.

З початком учбового процесу актуальним знов стало питання збору додаткових коштів з батьків: на ремонт, квіти, підручники, тощо.

Про законність таких зборів розповів Уповноважений з прав людини.

Право здобувати освіту без внесення плати за надання освітніх послуг закріплено у статті 53 Конституції. Крім того, категорична заборона збору коштів учасниками освітнього процесу регламентується положеннями законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту».

Відповідно до статті 58 Закону України «Про повну загальну середню

освіту», фінансування державних і комунальних закладів освіти здійснюється за рахунок коштів державних, місцевих бюджетів та інших джерел фінансування, не заборонених законодавством. Зважаючи на вищезазначене, вимоги адміністрації до батьків учнів збирати кошти на ремонт школи, класу, закупівлю підручників, миючі засоби тощо є безпідставними та незаконними.

Згідно з частиною третьою статті 30 Закону України «Про освіту», заклади освіти, що отримують публічні кошти, та їх засновники зобов'язані оприлюднювати на своїх веб-сайтах кошторис і фінансовий звіт про надходження та використання всіх отриманих коштів, інформацію про перелік товарів, робіт і послуг, отриманих як благодійна допомога, із зазначенням їх вартості, а також про кошти, отримані з інших джерел, не заборонених законодавством.

Ефективність використання фінансування також можна перевірити в електронній системі публічних закупівель Prozorro, яка відображає тендери на закупівлю товарів, робіт і послуг закладів освіти.

Порушення вимог законодавства в сфері забезпечення освіти передбачає кримінальну, адміністративну, цивільно-правову або дисциплінарну відповідальності. Вимагання коштів, а також надання неправомірної вигоди є незаконним, містить ознаки корупції та кримінально каранних дій.

Куди звертатися у разі поборів у школі?

- Написати заяву на ім'я директора школи в двох примірниках про примусове збирання коштів. Один примірник лишається в канцелярії школи. Проконтролювати, щоб на Вашому примірнику заяви стояла відмітка із вхідним номером. Протягом 30 днів Ви повинні отримати письму відповідь;

- Якщо адміністрацією школи не здійснено жодних дій, варто звернутися в управління або департамент освіти;

- Якщо управління або департамент освіти не надали відповіді, треба звертатися до поліції із заявою про вимагання.

Які оплати у школах є законними?

Законно здійснити грошову оплату в закладі

освіти можливо за платні послуги, які надані за згодою батьків та здійснюються на підставі угоди між закладом освіти та батьками. Перелік платних послуг на сьогодні визначений постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 року № 796.

Також до незаборонених джерел фінансування належать благодійні внески. Батьки можуть

робити такі внески на спеціальний розрахунковий рахунок закладу виключно на добровільних засадах. Ніхто не має права примушувати батьків здавати будь-які кошти. При здійсненні благодійних внесків треба вказувати призначення платежу та перевіряти фінансову звітність закладу щодо цільового використання таких внесків.

АНОНС: ЧИТАЙТЕ В НАСТУПНОМУ НОМЕРІ

✓ **ОФОРМЛЕННЯ СУБСИДІЇ, ПЕРЕБУВАЮЧИ ЗА КОРДОНОМ**
(Перебування за кордоном та отримання житлової субсидії: відповіді на актуальні питання)

✓ **ТРАВМУВАННЯ ДИТИНИ В ШКОЛІ: ПОРАДИ БАТЬКАМ**
(Дитина травмувалася в школі: про що варто знати батькам)

✓ **АДМІНЗАТРИМАННЯ ТЦК: ЩО ПОТРІБНО ЗНАТИ?**
(Адміністративне затримання ТЦК та СП за порушення правил військового обліку: що потрібно знати?)

Адвокат Печенкін Ігор Віталійович

Захист в кримінальних провадженнях; оскарження дій чи бездіяльності посадових осіб; виконання судових рішень; супроводження господарської діяльності та ведення бізнесу; майнові спори; інша правова допомога.

Тел. +38067 850-86-36, e-mail: proky@ukr.net

Попередня консультація по телефону БЕЗКОШТОВНА!

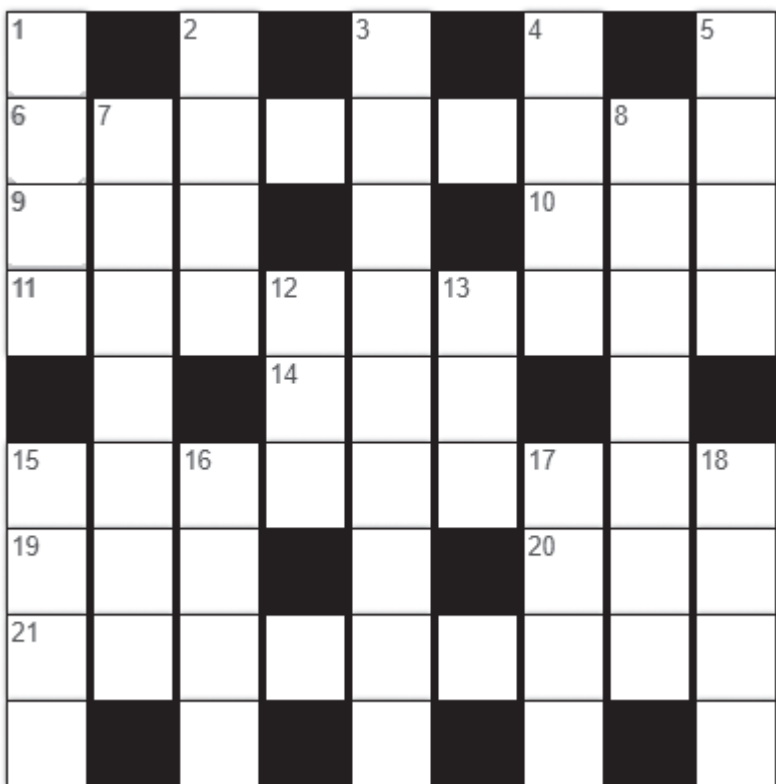
УВАГА! ПЕРЕДПЛАТА - 2024

НА ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВУ ГАЗЕТУ «ПОРАДИ ЮРИСТА»

Шановні читачі!

Якщо ви хочете знати свої права та вміти їх відстоювати, знайти відповіді на актуальні питання, бути в курсі змін законодавства, а також читати ексклюзивні інтерв'ю з українськими політиками, правниками, експертами, волонтерами та захисниками, оформіть передплату на газету у поштових відділеннях за каталогом видань «ПРЕСА ПОШТОЮ»

**ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС ГАЗЕТИ
49801**

По горизонталі:

- Той, хто розхвалює, рекламує себе, свою роботу.
- Титул турецьких вельмож.
- 100.
- Прилад для визначення кількості жиру в молоці.
- Румунський завод з випуску позашляхових автомобілів.
- Барометричний прилад для вимірювання найменших змін атмосферного тиску.
- Група інфекційних захворювань, які спричинюють різні збудники.
- ...Лукоїє (літературний персонаж однойменної казки данського письменника Ганса Крістіана Андерсена, що ґрунтується на народних казках).
- Стіна із вставленими в неї іконами, яка в православній церкві відокремлює вівтар від центральної частини.

По вертикалі:
16. Афон 17. Коя 18. Песо
Смон 7. Егасмик 8. Стодова 12. Там 13. Сос 15. Смиг
По горизонталі: 1. Арап 2. Скік 3. Самородок 4. Віск 5. Москоп 14. Аро 15. Статоскоп 19. Тиф 20. Оке 21. Іконоста
По горизонталі: 6. Рекламист 9. Ані 10. Смо 11. Лак-віноград

По вертикалі:

- Безстічне солоне озеро в Туранській низині в пустельній зоні на теренах Казахстану й Узбекистану.
- Швидкий рух стрибками.
- Велике природне зерно або шматок здебільшого благородних металів (золота, срібла, платини).
- Пластична маса жовтого чи білого кольору, яку виробляють бджоли для стільника.
- Команда для припинення руху, роботи.
- Синтетичні нитки, що відзначаються великою розтяжністю, підвищеним об'ємом і використовуються для виготовлення панчішно-шкарпеткових виробів і трикотажного полотна.
- Будівля для зберігання снопів, сіна, полови, а також для молотьби, віяння.
- Представник народності іранської мовної групи, що живе в Азербайджані, Дагестані, Ірані.
- Міжнародний радіосигнал, що сповіщає про небезпеку, катастрофу, аварію, які загрожують життю людей.
- Округла або чотирикутна з заокругленою вершиною щільно укладена велика купа сіна, соломи, снопів хлібних злаків, що зберігається просто неба.
- Свята Гора.
- Малі кішки.
- Старовинна іспанська срібна монета.

2024 р. Всеукраїнська інформаційно-правова газета

Свідоцтво КВ 23224-13064ПР від 22.03.2018р. Ідентифікатор медіа - R30-03093

Засновник: ТОВ «Редакція газети «ПОРАДИ ЮРИСТА» (ЄДРПОУ 41861792)

Телефон редакції: +38 (050) 692-13-30, e-mail: porady_urista@ukr.net

Головний редактор Закутайло О. П. Заст. Головного редактора Закутайло С. О.

Керівник проекту Бортнік Р. О.

Газета виходить 1 раз на місяць. Тираж - 1000 прим.

Віддруковано в друкарні «Від і До». Адреса: м. Чернівці, вул. Заводська 37 - В.

Тел 0503763347. Замовлення № 1105

Відповідальність за точність і достовірність інформації несе автор.

За точність та зміст реклами - рекламодавці.

За якість друку відповідає друкарня.

Редакція не завжди поділяє точку зору автора публікації. Редакція залишає за собою право редагувати матеріал.

При використанні публікацій газети «Поради юриста» посилання на газету обов'язкове.

Матеріали друкуються українською мовою.

ЩЕ БІЛЬШЕ КОРИСНОЇ ТА
АКТУАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЧИТАЙТЕ НА
ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВОМУ ПОРТАЛІ
«ПОРАДИ ЮРИСТА»

WWW.PORADY.ORG.UA

ПОРАДИ
ЮРИСТА

